

Magyar Nemzet
2017. május 13

Amerikai kapcsolat

[Dobozi István](#)

*Az amerikai elnök kezét ráz külügyminiszterével, Rex Tillersonnal
Fotó: Nicholas Klamm / AFP*

Több írásban foglalkoztam az utóbbi években a magyar–amerikai kapcsolatokkal a hazai és az amerikai sajtóban, többek között a Washington Postban. Legutóbb április 8-án a Magyar Nemzetben megjelent, [Nagykövetváltás Washingtonban](#) című cikkemben elemeztem a politikai kapcsolatok javulását Donald Trump elnöksége alatt továbbra is akadályozó tényezőket. Hangsúlyoztam, hogy – szöges ellentétben a derűlátó hivatalos budapesti várakozásokkal – az új elnökkel sem szűnt meg feltétlenül Washington Orbán-problémája. Nagy érdeklődéssel olvastam hát György Zsombor [Elpuskázott diplomácia](#) című vezércikkét (május 5.), amely egy, a Washington Post online kiadásában május 3-án megjelent cikk (Hogyan akadályozhatja meg az

Egyesült Államok, hogy Magyarország autoritarianizmusba süllyedjen?) apropóján foglalkozik a kétoldalú viszonyal, többek között a CEU-üggyel összefüggésben. Fontos azonban megjegyezni, hogy a Washington Post fenti írása nem a tekintélyes újság saját véleménye, hanem Dalibor Rohac és Hajba Máté véleménycikke, amely többpontos javaslatcsomagot tartalmaz az Orbán-kormány által követett irányvonal demokratikus irányba való visszafordításának amerikai kikényszerítésére. Örvedetes, hogy a vezércikk ráirányította a figyelmet a közösségi médiában is terjesztett írásra.

Egyik javaslat a kétoldalú katonai kapcsolatok korlátozására szólít föl. Ezzel kapcsolatban György Zsombor – sajnos akaratlanul is a Washington Post álláspontjaként állítva be a szerzők magánvéleményét – a következőt írja: „Az időzítés sem akármilyen, a katonai együttműködés visszafogását is sürgető írás épp az iraki kontingensünk 150-ről 200 főre bővítéséről szóló parlamenti vitanap előtt jelent meg. Ez mindenképpen kínos, és ha Trump környezetében nyitott fülekre talál az ötlet, az szintlépés a kétoldalú kapcsolatokban – lefelé.” Ami a katonai kapcsolatokat illeti, Dalibor Rohacnak és Hajba Máténak tudnia kellene, hogy a kitűnő és kiterjedt gazdasági kapcsolatok mellett a katonai együttműködés a kétoldalú viszony – az amerikai fél által is nagyra értékelt – sikerterülete. Annak ellenére, hogy a magyar haditechnikai beszerzésekkel összefüggésben az idők folyamán volt bizonyos amerikai nehezményezés, kezdve a svéd Gripen vadászgépek vásárlásától az amerikai F-16-osok helyett 2001-ben, még az első Orbán-kormány alatt. Kérdelem a szerzőktől: hol van itt, a katonai együttműködés terén a politikai nyomáspont? Milyen politikai előnye származhat Washingtonnak Budapesttel szemben a jól működő katonai kooperáció leépítéséből? A válasz: semmilyen. A védelmi kapcsolatok lefokozása valószínűleg még közelebb tolná Magyarországot Oroszországhoz. Ez az ötlet legalább olyan képtelen, mint amilyen a Mark Palmer, Charles Gati és Haraszti Miklós szerzőhármasé volt 2012-ben, amikor ugyancsak a Washington Postban a magyar demokrácia és a médiaszabadság rossz állapotára hivatkozva a Szabad Európa Rádió magyarországi adásainak felújítását szorgalmazták.

Érdemes röviden kitérni Dalibor Rohac és Hajba Máté két további javaslatára is, amelyekkel a vezércikk nem foglalkozik részletesebben. Egyik szerint tapasztalt diplomatát kellene kinevezni budapesti amerikai nagykövetnek, aki képes kezelni az orosz befolyás magyarországi megerősödését. Véleményem szerint ez naiv javaslat. A nagykövetek személyisége és professzionalizmusa természetesen számít bizonyos fokig, de látni kell, hogy mozgásterüket egyértelműen Washingtonban határozzák meg. Az utóbbi évtizedekben ezen a téren egyetlen kivétel volt a Budapesten szolgáló amerikai nagykövetek között: a néhai Mark Palmer, aki a rendszerváltás idején, 1986 és 1990 között – valóságos prokonzulként viselkedve – jelentős önálló játéktérrel hasított ki magának. Ám ezt az önállósulást Washington nem nézte jó szemmel – Palmer főnöke, Lawrence Eagleburger külügyi államtitkár egyenesen fegyelmezetlenségnek tartotta –, és ezzel szertefoszlottak Palmernek a moszkvai nagyköveti állásról Budapesten szövögetett álmái. Egyébként itt, Washingtonban nagykövetjelöltként éppen nem egy karrierdiplomata neve vetődött föl az utóbbi hónapokban, hanem George Pataki volt republikánus New York-i kormányzóé, aki közölte, hogy Trump elnök fölkérése esetén mérlegelné a budapesti nagyköveti poszt elfogadását. Ami pedig az orosz befolyás magyarországi kezelését illeti, David Kostelancik ügyvivő, a budapesti nagykövetség jelenlegi vezetője tekintélyes oroszszakértőnek számít, aki korábban igazgatói rangban az amerikai–orosz kapcsolatok részlegét vezette a külügyminisztériumban.

A szerzők egy további javaslata szerint Trump elnöknek egyértelművé kell tennie, hogy nem látja szívesen Orbán Viktort a Fehér Ház falai között. Ezzel kapcsolatban a cikkírók kétségbe vonják a magyar miniszterelnöknek azt az állítását, hogy az amerikai elnök még novemberben telefonon személyesen meghívta őt Washingtonba. Érvként azt hozzák fel, hogy a közelmúltban odalátogató Szijjártó Péter külügyminisztert csak a magyar származású Gorka Sebestyén elnöki főtanácsadó fogadta. Ez azonban nem felel meg a valóságnak. Március végi washingtoni látogatása során Szijjártó Péter találkozott Tom Shannon helyettes külügyi államtitkárrel is. Valóban feltűnő volt azonban, hogy Rex Tillerson külügyminiszter még rövid időre sem fogadta őt. Washingtonból követve az eseményeket ez annak volt tulajdonítható, hogy az orbáni politikát már huzamos ideje rossz szemmel néző amerikai külügyi apparátus – részben az államtitkári kinevezések késlekedése miatt – munkaszinten lényegében maradt a régi. És a novemberi választások után a kongresszusban is ott maradtak a magyar miniszterelnök erős ellenfelei, mint például John McCain arizonai szenátor, a szenátus hadügyi bizottságának a külpolitikában is befolyásos elnöke.

Szerintem Orbán Viktor szóbeli meghívása változatlanul áll – feltéve, hogy Trump még emlékszik rá –, de ő és a magyar külügyi diplomácia nagyot hibázott a korai, informális meghívás jelentőségének és lehetőségének mértéktelen eltúlzásával. (Trump elnök kedveli az Orbán-típusú erős vezetőket, miközben csekély figyelmet fordít az emberi jogokra és általában a demokratikus politikai értékekre, amit az is mutat, hogy a napokban – még kormányán belül is sokak megdöbbenésére – telefonon fehér házi látogatásra hívta meg Rodrigo Dutertét, a Fülöp-szigetek széles körben diktátornak tartott elnökét.) Világszerte azonban Orbán Viktornál magasabb súlycsoportú vezetők hosszú sora várakozik a Potomac-parti vizitre. Ráadásul a politikailag felelőtlenül és indokolatlanul kirobbantott, a kétoldalú kapcsolatokat közvetlenül érintő CEU-üggyel a miniszterelnök minden bizonnyal még hátrább soroltatta magát a fehér házi meghívólistán. Ezért csak saját magát hibáztathatja.